

SÄRSKILD ARKEOLOGISK
UNDERSÖKNING

Schaktning i korsningen Västra Torggatan/Karlskronagatan, Ronneby stad

RAÄ 214
Ronneby socken
Ronneby kommun
Blekinge län

Åsa Jönsson
Smålands museum
Rapport 2009:8

Blekinge museum
Rapport 2009:14

SÄRSKILD ARKEOLOGISK
UNDERSÖKNING

Schaktning i korsningen
Västra Torggatan/Karlskronagatan,
Ronneby stad

RAÄ 214
Ronneby socken
Ronneby kommun
Blekinge län

Åsa Jönsson
Smålands museum
Rapport 2009:8

Blekinge museum
Rapport 2009:14

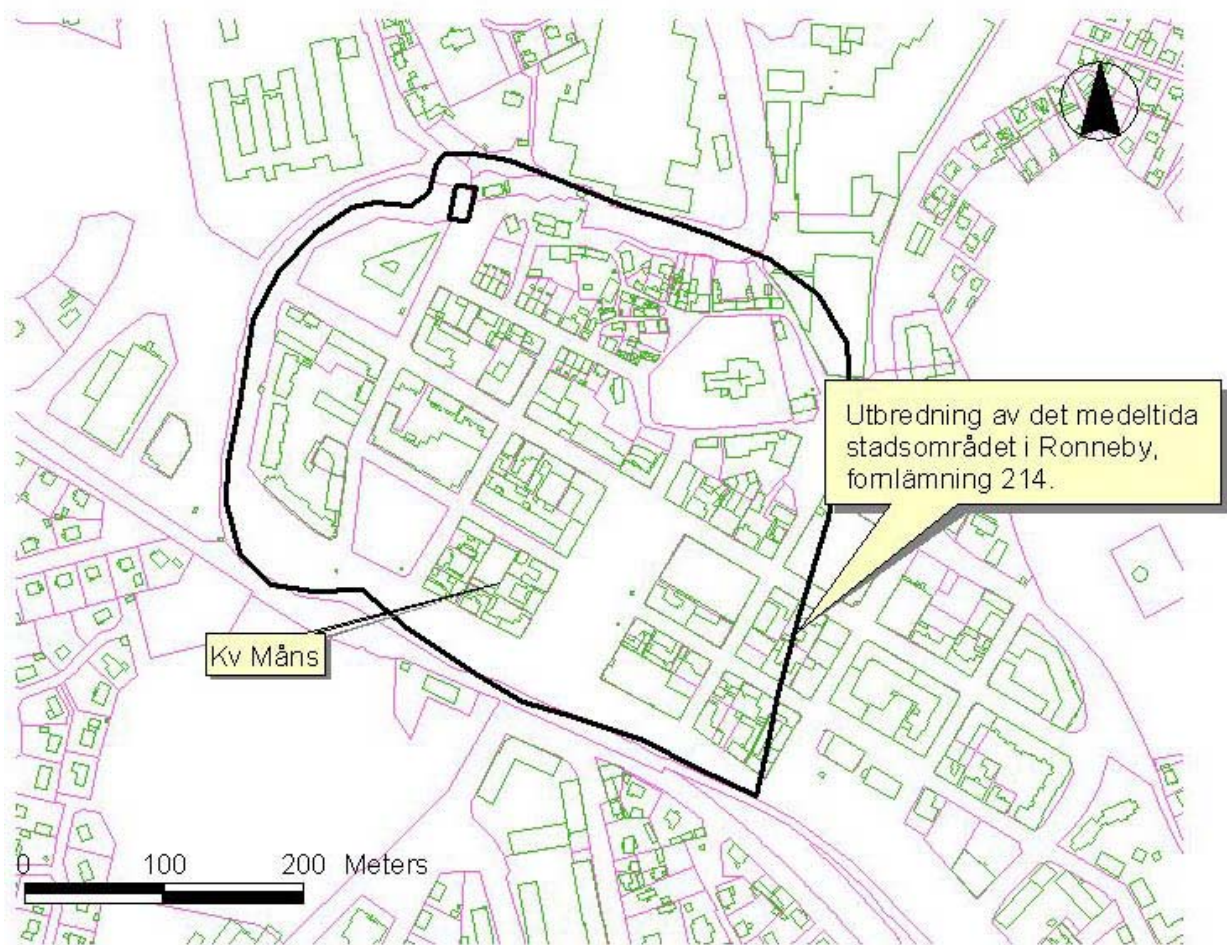
© 2009 SMÅLANDS MUSEUM
VÄXJÖ 2009
ISSN1403-2902
PRODUKTION OCH DISTRIBUTION:
Smålands museum, Box 102, 351 04 Växjö
ALLMÄNT KARTMATERIAL: Medgivande 507-98-29

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	s. 2
INLEDNING	s. 3
Bakgrund	s. 3
Arkeologiska undersökningar	s. 4
Förutsättningar	s. 4
Syfte	s. 5
Metod	s. 5
Analyser	s. 6
Fyndstrategi	s. 6
RESULTAT	s. 7
Profil 1, schakt A	s. 8
Profil 2, schakt A	s. 9
Profil 3, schakt B	s. 9
Profil 4, schakt B	s. 11
Profil 5, schakt B	s. 12
Profil 6, schakt B	s. 14
Profil 7, schakt B	s. 15
GENOMGÅNG AV FYNDEN	s. 16
Keramiska material	s. 17
<i>Fynd av yngre rödgods</i>	s. 17
<i>Fynd av fajans</i>	s. 20
<i>Fynd av stengods</i>	s. 20
<i>Yngre svartgods</i>	s. 22
Byggnadsrester	s. 22
<i>Metallfynd</i>	s. 22
<i>Glasfynd</i>	s. 22
<i>Tegel</i>	s. 23
<i>Bränd lera</i>	s. 23
<i>Kalk</i>	s. 23
<i>Trä</i>	s. 23
<i>Slagg</i>	s. 23
<i>Sten</i>	s. 23
<i>Övriga fyndtyper</i>	s. 23
TOLKNINGAR AV HUSGRUNDER OCH KONSTRUKTIONER	s. 24
Husgrund 1	s. 24
Husgrund 2	s. 24
Husgrund 3	s. 25
Kullerstensbeläggning	s. 26
AVSLUTANDE DISKUSSION OCH MÅLUPPFYLLELSER	s. 27
ADMINISTRATIVA DATA	s. 27
LITTERATURLISTA	s. 28
Bilaga 1 – Profilbeskrivningar	
Bilaga 2 – Fyndlista	

SAMMANFATTNING

Under hösten 2008 genomfördes en särskild arkeologisk undersökning inom Ronneby medeltida stadsområde (RAÄ 214, fig. 1). Grävningen föranleddes av fjärrvärme-nedläggningar i korsningen mellan Västra Torggatan och Karlskronagatan, som gränsar till Kv. Måns. Vid undersökningen framkom fynd och kulturlager, samt spår av minst tre byggnader. Det övergripande fyndmaterialet daterades generellt till perioden 1600 – 1800-tal, men det fanns även ett litet antal skärvor av medeltida keramik. En av byggnadsresterna kan också ha medeltida ursprung. Resultatet visade att det trots ett flertal, sentida störningar, kan finnas lämningar och bevarade kulturlager på lägre nivåer.

Figur 1 visar utbredningen av Ronnebys medeltida stadsområden, RAÄ 214.

Efter branden 1864 skapades dagens kv. Måns (se fig. 1 och 2). I dess västra del hade Ågatan och Rådstugugatan mötts före branden och i dess östra del fanns en mindre gata eller gränd som gick ned mot Ågatan. En jämförelse med 1780 års karta visar att denna gränd, liksom några av tomterna väster och öster om den, berördes av den aktuella undersökningen. Tomterna ägdes då av stockmakaren Rosenberg, skrivaren Brätte och arbetskarlen Gabrielsson.

Kvarteret Måns belägenhet långt från stadens huvudgata Kungsgatan, kan kanske förklara varför kvarteret, efter branden 1864, blev liggande med delvis obebyggda tomter. De byggnader som idag finns i kvarteret är med ett sentida undantag uppförda 1865-1883. Kvarterets bebyggelse var blandad med övervikt för hantverkarbefolkning (Beijer 1987:143ff).

Eftersom kvarterets stående byggnader representerar perioden efter 1864, bör de lämningar som påträffas under mark kunna relateras till den äldre stadsplan som avspeglas på 1780 och 1719 års karta. Dessa båda kartor uppvisar i princip samma stadsplan när det gäller gatunätet i det aktuella området, däremot finns skillnader i tomtindelning. På båda kartorna saknas nuvarande Strandgatan, utan kvartersbebyggelsen gick ända ner mot åkanten. Genom södra delen av nuvarande kv. Måns gick i stället dåvarande Ågatan. Nuvarande Drottninggatan motsvarades av dåvarande Rådstugugatan, som hade en något östligare dragning och dessutom svängde av åt sydöst i sin södra del, så att gatan gick igenom den västliga delen av nuvarande kv. Måns.

Arkeologiska undersökningar

Ett flertal arkeologiska undersökningar har tidigare genomförts inom det medeltida stadsområdet i Ronneby. Den största genomfördes 1978-79 i kvarteret Ernst, strax nordväst om kvarteret Måns. Här påträffades bebyggelselämningar i form av lerbottnar, hus, hägnader och stenläggningar från sent 1200-tal fram till 1500-talet (Lindell & Stenholm 1980). Huvuddelen av de arkeologiska undersökningarna från Ronneby har dock varit små till ytan och framför allt utgjorts av dokumentationer och iakttagelser i samband med gatuschaktningar (Stenholm 1984:30). De iakttagelser som gjorts i andra kvarter i den södra delen av staden, Bror, Carl, Nils och södra delen av nuvarande torget, antyder att området närmast ån först bebyggdes på 1600-talet (Wallin 1988). Stadens medeltida centrum låg sannolikt i området närmast stadskyrkan samt kring det medeltida torget, som troligen låg i den nordvästra delen av kvarteret Ernst.

I kvarteret Måns 7, genomfördes en arkeologisk förundersökning 1988 inför byggandet av ett hus. Ett mindre provschakt grävdes där det påträffades rester efter bebyggelse från 1800-talets första hälft. Spåren utgjordes av en stenlagd gårdsplan, vilken anslöt till en byggnad med lergolv. Byggnadslämningarna vilade på ett påfört lager innehållande glas och porslin. I sekundärt läge påträffades även medeltida keramik samt en skärva järnålderskeramik. De undre marklagren bestod av gyttja, vilket kan förklara varför tomten bebyggdes så sent. Schaktet grävdes till ungefär en meters djup och orörda gyttjelager framkom på en nivå av 1,98 meter över havet. Några vidare undersökningar gjordes inte (Wallin 1988).

Under 2008 gjordes en förundersökning (Henriksson 2008) och en särskild undersökning (Hansson 2008) inom Kv. Måns 7 och 8. Undersökningarna, som föranleddes av fjärrvärmenedläggning, visade spår av bebyggelselämningar från 1600 – 1800-talet. Det framkom även enstaka lösfynd av medeltida keramik, vilket tolkades som att äldre lämningar kunde finnas på lägre nivåer.

Förutsättningar

Den aktuella undersökningen berörde ett cirka 80 meter långt schakt i Karlskronagatans respektive Västra Torggatans trottoar. Schaktet skulle enbart grävas ned till den nivå som behövdes för fjärrvärmeledningarna. Undersökningen och dokumentationen gjordes löpande och följde i princip grävmaskinens takt. Sammantaget var det en mindre yta som skulle undersökas ned till ett begränsat djup och bevarandegraden av de lämningar som kunde förväntas framkomma var okänd. Det var därför oklart om några medeltida kulturlager skulle komma att beröras.

Syfte

Syftet med den särskilda undersökningen var enligt Länsstyrelsens förfrågningsunderlag att ge meningsfull kunskap med relevans för myndigheter, forskning och allmänhet. Detta preciserades till avsikten att analysera påträffade bebyggelserester och försöka relatera dem till äldre stadsplaner och stadshistoria. Det ansågs betydelsefullt att dokumentera de äldre lämningar som kunde påverkas av exploateringen, även om den begränsade undersökningsytan gjorde att de vetenskapliga frågeställningarna fick hållas på en basal nivå. De frågor som ställdes till den aktuella undersökningen sammanfattades i följande punkter.

- Mot bakgrund av de förändringar av stadsplanen som gjorts över tid, hur har markanvändningen på platsen förändrats. Vilken riktning har de strukturer som påträffas och hur förhåller de sig till kända stadsplaner? Har bebyggelsemönstret gällande kvarters- och gatumark varit stabilt?
- Kan spår efter hantverk eller merkantila aktiviteter återfinnas? Eftersom de lämningar som berörs troligtvis är eftermedeltida och därmed kanske även tillkomna under den period då Ronneby var köping, vilka verksamheter kan beläggas arkeologiskt under exempelvis 1700-talet?
- Efter 1680 års stadsbrand och ”tvångsflyttningen” av befolkningen till Karlskrona ödelades delar av staden. Kan denna nedgångsperiod beläggas arkeologiskt?
- Tidigare har undersökningar ner mot ån huvudsakligen visat att denna del av stadsområdet bebyggs efter 1600. Den nyligen gjorda undersökningen i kv. Måns gav dock medeltida fynd, om än inga konkreta spår av medeltida bebyggelse. Kan medeltida bebyggelse beläggas i denna del av staden?

Mot bakgrund av den begränsade undersökningsytan och det begränsade schaktdjupet var det högst osäkert om dessa frågor skulle kunna besvaras. Eftersom ingen förundersökning gjorts var dessutom bevaringsförhållandena okända. Med den utgångspunkten var undersökningens övergripande målsättning att få fram indicier som kunde ligga till grund för framtida forskning i området.

Metod

Den särskilda undersökningen genomfördes som en schaktningsundersökning. Det arkeologiska arbetet styrde schaktningen, men med hänsyn till trafik- och handelssituationen skedde all grävning löpande (fig. 3). När äldre lämningar påträffades dokumenterades dessa genom profilritning, digital inmätning i plan och foto. Planritningar gjordes främst som skisser. Profiler av schaktväggarna dokumenterades där det bedömdes meningsfullt. Grävningens utfördes till nivån för den planerade fjärrvärmeledningen. Denna nivå låg på mellan 0,65 och 1,0 meters djup under dagens markyta. För att dokumentera nivån för den ursprungliga marknivån skulle jordsond användas. Eftersom lagren visade sig vara allt för djupa, medgav länsstyrelsen att mindre provschakt grävdes längs schaktet i syfte att komma ned till den ursprungliga marknivån. Dessa schakt benämns provgropar.

I de fall där orörda kulturlager eller konstruktioner framkom var avsikten är att dokumentera dem. Dokumentation skedde stegvis efter att ytorna handrensats och därefter grävdes lämningsspåren sedan bort om det var nödvändigt för att komma ned till rätt nivå. Stor vikt lades vid att tolka kulturlagren i samband med profildokumentation.

Figur3. För att underlätta trafik- och handelssituationen gjordes all dokumentation mellan en skog av övergångar och staket. Foto av Åsa Jönsson, mot nordöst.

Analyser

Det bedömdes inte motiverat att genomföra några särskilda analyser, mot bakgrund av undersökningens begränsade omfattning.

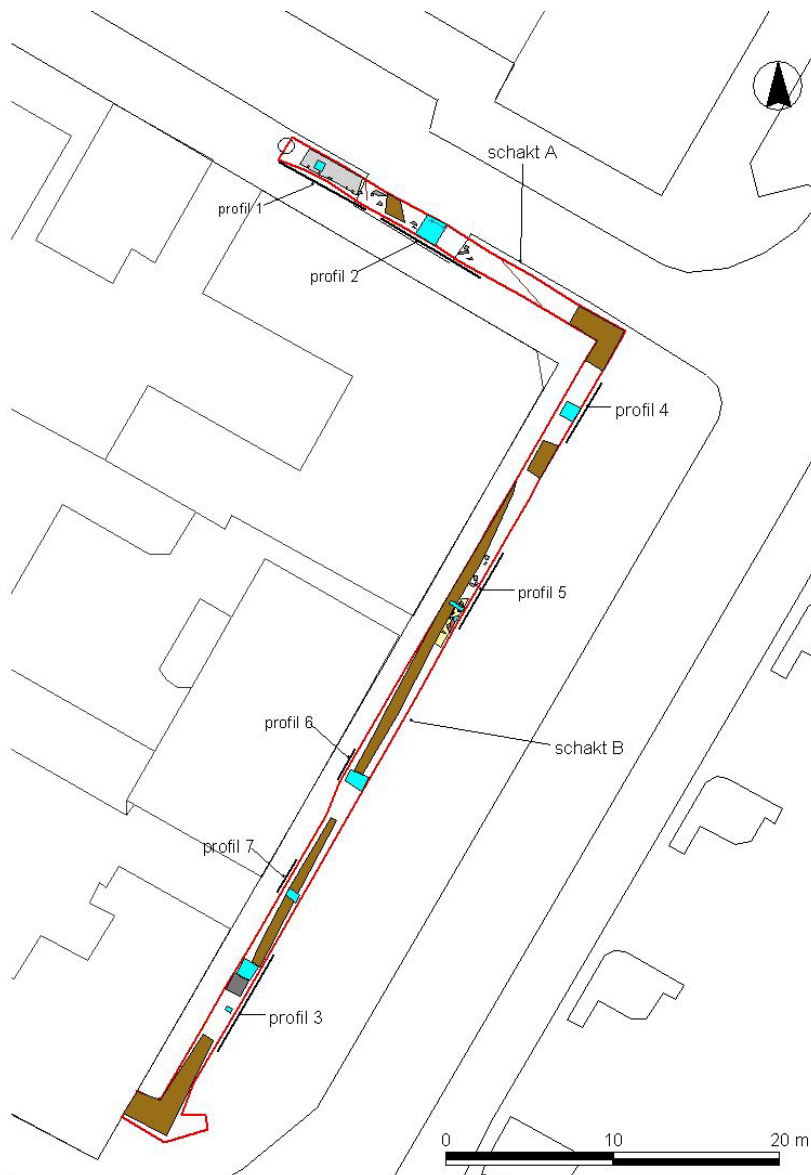
Fyndstrategi

Fynden, som främst är att betrakta som rensfynd, tillvaratogs från säkra kontexter i form av konstruktioner eller kulturlager. Syftet med att samla in fynden var att få ett representativt urval som kunde spegla innehållet i de lager som bedömdes intressanta. Undersökningens omfattning var sådan att medverkan av konservator i fält inte bedömdes vara nödvändig. Det framkom heller inga fynd som ansågs angelägna att konservera. Enklare föremål som exempelvis spik, tegel och fönsterglas, bedömdes i sammanhanget sakna arkeologiskt informationsvärde och kastades efter fyndregistreringen. I och med att rapportarbetet avslutats kommer fyndmaterialet att överlämnas till Blekinge museum.

RESULTAT

Det undersökta schaktet var cirka 80 meter långt. Schakt A, i Karlskronagatans södra trottoar var 22 meter långt (NV-SÖ) och schakt B, i Västra Torggatans västra trottoar var totalt 58 meter långt (NÖ-SV). Schaktet var omkring 1,3 meter brett i gatunivå och runt en meter i schaktbotten. Djupet bestämdes av fjärrvärmeledningens nivå. I schakt A varierade därför djupet mellan 1 och 0,65 meter under dagens nivå och i schakt B mellan 0,7 och 0,9 meter under dagens nivå. Variationen styrdes delvis av fjärrvärmens anslutningar och korsande ledningar.

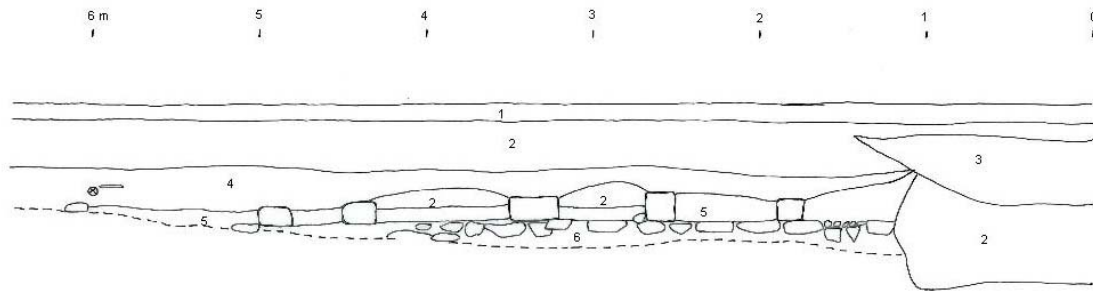
Undersökningens resultat beskrivs nedan i förhållande till respektive schakt och profil (fig. 4). Profilerna har fått nummer efter den ordning de dokumenterades. Stora delar av schaktets längd var stört av äldre ledningsdragningar som gick djupare än schaktbotten. Framst gällde det schaktet i Västra Torggatan, men även Karlskronagatan berördes. Eftersom störningarna ofta var smalare än det aktuella schaktet fanns dock profiler och delar av schaktbotten med bevarade kulturlager och konstruktioner.

Figur 4 visar schaktens och de dokumenterade profilernas placering längs Karlskronagatan och Västra Torggatan. De blåa områdena är provgropar och de gråa områdena är stenbeläggningar som beskrivs i anslutning till profilerna. De bruna områdena är recenta störningar.

Profil 1, schakt A

Profil 1 var belägen i den nordvästra delen av schakt A, mellan 0 och 6 m av schaktets längd och det var den sydvästra schaktväggen som dokumenterades (se fig. 4). De övre lagren i profilen var moderna fyllnadsmassor och omrörda kulturlager (fig. 5, lager 1-4, samt bilaga 1), men på omkring 0,7 meters djup framkom en rad av syllstenar i nordväst-sydöstlig riktning, samt en kullerstensbelagd yta.

Figur 5 visar profil 1 i schakt A. Mot sydväst

De fem syllstenarna, som utgjordes av huggen granit, var 0,2 – 0,3 meter långa, 0,2 meter breda och 0,15 meter höga. Stensyillen låg i ett omrört kulturlager (lager 5) av brun till mörkbrun grovkornig sand med sot, kol och linser av lera. I lagret framkom fynd av tegel, slagg, asfalt, handsmidd spik, yngre rödgods, bränd lera, porslin, lergods, fajans, fönsterglas och flinta. Linserna av lera och förekomsten av asfaltsbitar visade att lagret var omgrävt och återfyllt i modern tid.

Direkt under stensyillen och i den övre delen av lager 6, framkom en kullerstensbelagd yta (fig.5 och 6). Stenbeläggningen, som var cirka 4,5 meter lång och täckte botten av schaktet, utgjordes av 0,10 – 0,30 meter stora, mestadels flata, naturligt rundade stenar. Vissa stenar låg dock med kortsidan ned som ”spärrar”. Lager 6 var ett kulturlager som utgjordes av svartbrun lerig sand med sot och kol. Över stenbeläggningen, framkom fynd av tegel, handsmidd spik, slagg, yngre rödgods, stengods, fajans, samt brända och obrända djurben.

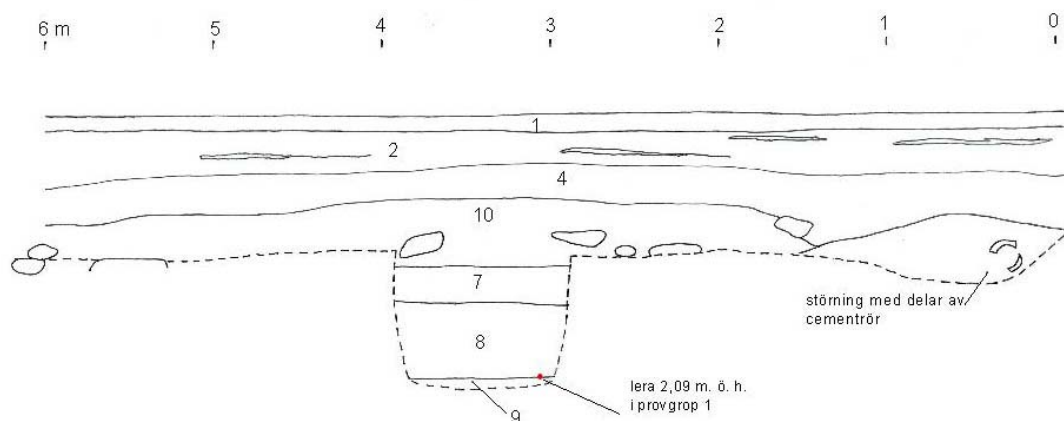

Figur 6 visar ett foto på den stenlagda ytan i profil 1, schakt A, mot nordväst. Foto av Åsa Jönsson.

Eftersom ledningarna till fjärrvärmerna visade sig ligga på en nivå som var lägre än 0,7 meter under dagens nivå, togs stenbeläggningen bort efter fotodokumentation. För att undersöka kulturlagrets karaktär under stenbeläggningen grävdes en 0,5 x 0,5 meter stor provgrop (se fig. 4, profil 1, pg 7) ned till 0,10 meter under stenbeläggningen. De fynd som framkom utgjordes av spik, slagg, tegel, ben, fönsterglas, yngre rödgods, bränd lera, fajans, en bit av en kritpipa, samt ett par obearbetade men brända flintbitar. Syllstensraden låg helt parallellt med dagens bebyggelse.

Profil 2, schakt A

Profil 2, som var belägen centralt i schakt A, ritades i den sydvästra schaktväggen mellan 7 och 13 meter av schaktets längd. Den nordöstra schaktväggen var helt störd av ledningsdragningar. Liksom i profil 1 utgjordes de övre lagren av moderna massor (Se bilaga 1), men det framkom även ett kulturlager i form av svartbrun lerig sand med sot, kol och enstaka leriga linser (fig. 7, lager 10). I kulturlagret framkom fynd av slagg, kakelugnsfragment, glas, fajans, yngre rödgods, kritpipor, brända djurben och ett femtontal bitar obearbetad, svallad flinta.

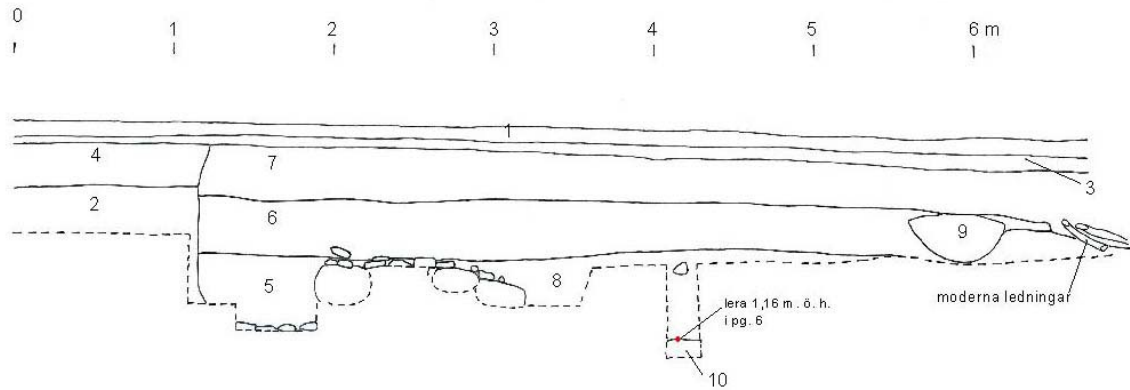
Figur 7 visar en bild av profil 2 i schakt A, mot sydväst.

För att undersöka hur långt ned den naturliga marknivån låg grävdes ett 0,8 x 0,8 m stort schakt, kallat provgrop 1, med maskinen. Under lager 10 framkom ett lager av gulbeige, grovkornig sand utan fynd (lager 7). Det tolkades som äldre påförda massor. Under det, på 2,44 meter över havet, kom ytterligare ett mörkbrunt, fyndförande kulturlager (lager 8). Den över delen av lagret var sandigt och innehöll delar av husgeråd av lergods och yngre rödgods. Bland annat delar av en trefotsgröta, glaserat tegel, fönsterglas, djurben och obearbetad flinta med krusta. Den undre delen av lager 8 utgjordes av mörkbrun, homogen, humös och lerig sand. Liksom i den övre delen framkom tegel, djurben, fönsterglas och husgeråd av yngre rödgods, samt ett föremål av kraftigt korrugerat järn. På 2,09 meter över havet framkom gulbeige "steril" lera (lager 9).

Profil 3, schakt B

Profil 3 var belägen i den södra delen av schakt B mellan 43 och 50 meter av schaktets längd och dokumentationen gjordes på schaktets sydöstra sida (se fig. 4). På cirka 0,8 meters djup, under ett flertal störda och omrörda lager (se bilaga 1), framkom toppen av en stenkonstruktion. Denna låg tvärs över schaktet i västnordväst – östsydöstlig riktning. När schaktet rensades framträdde en 1,2 meter bred grundmur. Denna överlagrades och anslöt i sydväst till ett brungrått, fyndförande lager av grusig sand (figur 8, lager 8). I lagret fanns även strimmor av ljusare sand. Konstruktionen tolkades som en grundmur till en byggnad. Den utgjordes av 0,15 – 0,4 meter stora naturstenar, som var uppblandade med småsten och tegel. Murens nordöstra kant var helt rak och den sydvästra mer utrasad och något

lägre. Vid rensning av lager 8 över murpartiet och strax sydöst därom framkom tegel, bränd lera, fönsterglas, buteljglas, brända djurben, slagg, frostsprängd flinta, delar av stengods, husgeråd av yngre rödgods, samt kraftigt korroderat järn.

Figur 8 visar profil 3 i schakt B mot sydöst.

Vid rensning nordöst om muren framkom ett gråsvart, homogent kulturalager av lerig sand med sot och kol (lager 5). För att undersöka hur djupt ned grunden gick grävdes en cirka 1,0 x 0,9 meter stor ruta för hand i lager 5 (provgrop 4, fig. 8 och 9). På 1,29 meter över havet framkom en stenbeläggning av 0,1 – 0,2 meter stora, naturligt rundade stenar. Stenbeläggningen tolkades som golvet till en källare eller halvkällare i samma hus som grundmuren hört till. I provgrop 4 framkom fynd av tegel, kalkbruk, handsmidd spik, ben och eventuellt horn, varav en bit var bearbetad (Fnr 81), ett eventuellt takspån, husgeråd av yngre rödgods, grönt glas, stengods av Siegburgtyp, någon form av slagg, fajans och obearbetad flinta.

Figur 9. Foto taget rakt över grundmuren i anslutning till profil 3. Till vänster i bilden syns det stensatta golvlagret i botten av provgrop 6. Den dokumenterade profilen mot sydöst, syns uppåt i bilden. Foto av Åsa Jönsson.

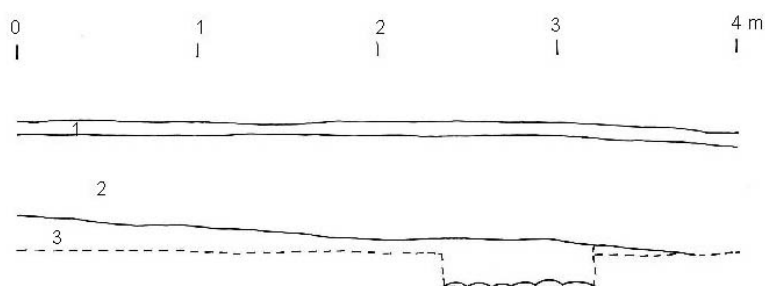

Figur 9. Foto av grundmuren i anslutning till profil 3, schakt B. Bilden är tagen mot nordöst och bakom muren syns profilen av en störning som gick genom större delen av schaktet.

För att undersöka hur djupt ned den naturliga marknivån låg, gjordes en smal provgrop genom lager 8, sydväst om grundmuren. Denna kallades provgrop 6 (se fig. 8). "Steril" rostfärgad lera framkom på 1,16 meter över havet.

Profil 4, schakt B

I den nordöstligaste delen av schakt B mellan två omgrävda och störda ytor, grävdes en cirka 0,9 x 0,9 meter stor provgrop i syfte att komma ned till den naturliga marknivån. Profilen låg mellan 3 och 7 meter av schaktets längd (se fig. 4). Rutan grävdes i ett kulturlager av mörkt brungrå siltig och lerig sand med sot och kol som kallades lager 3 (fig. 10 och bilaga 1).

Figur 10 visar en bild av profil 4 i schakt B mot sydöst.

På 2,6 meter över havet framkom en stenbeläggning av 0,1 – 0,3 meter stora naturligt rundade stenar (fig. 11). I samband med att stenbeläggningen rensades fram framkom fragment av husgeråd och kakelugnsfragment med jugenddekor av yngre rödgods, en del av en stengodsflaska, en del av en

järngryta med ”brätte”, handsmidd spik, en bit av ett blått färgpigment (?), bitar av fönster-, butelj- och pressglas, fajans och obearbetad men bränd flinta, samt slagg.

Figur 11. Foto av stenbeläggningen i provgrop 2 i anslutning till profil 4, schakt B. Bilden är tagen rakt uppifrån. Den dokumenterade profilen mot sydöst ligger uppåt i bilden. Foto av Åsa Jönsson.

Profil 5, schakt B

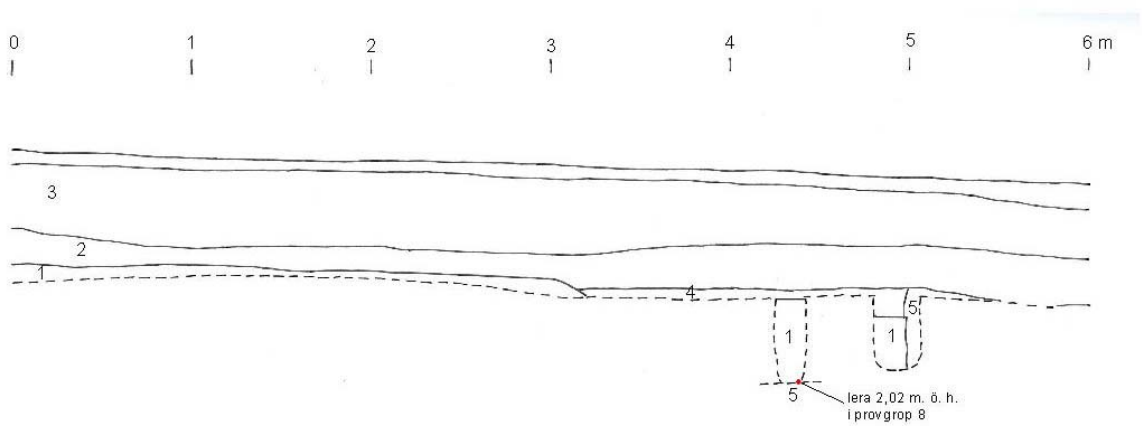
Profil 5 i låg i nordöstra halvan av schakt B, mellan 15 och 22 meter av schaktets längd. I schaktbotten, som här var 0,7 meter under dagens nivå, framkom ett tiotal 0,10 – 0,35 meter stora stenar. De föreföll ligga på en rad som var 5,4 meter lång i nordöst – sydvästlig riktning (fig. 12). Stenarna anslöt till olika kulturlager i schaktbotten. De låg dels i lager 1 som var mörkt brungrå, siltig och lerig sand med sot och kol, dels i och i ytterkanten av ett lager med gulbrun grovkornig sand (lager 4). Innanför sandlagret och stenraden fanns också en yta med brunmelerad lera som innehöll kol och tegelflis (lager 5). Stenarnas läge på en linje och kopplingen till sand- och lerlagren, antydde att de skulle kunna vara resterna av någon form av byggnadsgrund. Möjligen representerar de olika underlagen olika funktions- eller rumsindelning (se fig. 27).

Figur 12. Foto av stenraden i profil 5, schakt B mot nordöst.
Foto av Mikael Henriksson

Vid rensning av ytan kring stenraden framkom fynd i lager 1 (fig. 13). De utgjordes av tegel, slagg, en vagnsbult i järn, ett knivblad, obrända djurben och tänder, husgeråd av yngre rödgods, bränd lera och delvis eldsprängd, obearbetad flinta. Utöver detta framkom också skärvor av yngre svartgods och stengods av Siegburgtyp.

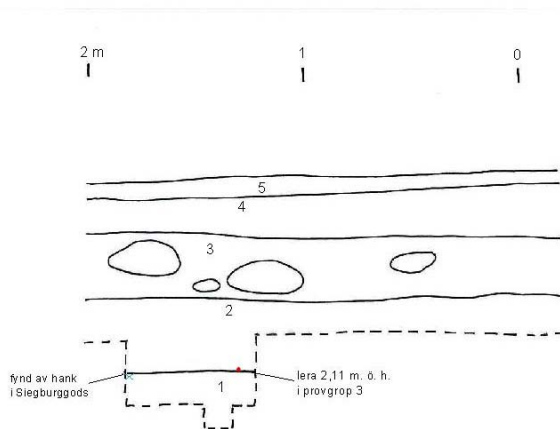
Figur 13 visar profil 5 i schakt B, mot sydöst.

För att undersöka hur sanden i lager 4 förhöll sig till lager 1 och för att se hur djupt ned den orörda marknivån låg, grävdes en 0,9 x 0,25 meter stor och 0,45 meter djup provgrop för hand (provgrop 8). Den visade att sandlagret var cirka 0,05 meter tjockt och till synes nedgrävt i lager 1, samt att lager 1 var cirka 0,5 meter tjockt. Den orörda marknivån låg här 2,02 meter över havet eller cirka 1,27 meter under nuvarande marknivå. Vid undersökningen av provgrop 8 (lager 1) framkom liknande fynd som vid ytrensningen. De utgjordes av tegel, bränd lera, spik, obrända djurben och ytterligare en skärva yngre svartgods. Utöver det framkom även en skärva av Sieburggods och en grönärgad kopparklump.

På samma sätt grävdes en mindre provgrop (9) genom lerlagret (5), för att undersöka hur djupt det var i förhållande till lager 1 och 4. Lerlagret visade sig vara totalt 0,45 m djupt och tillsynes nedgrävt i lager 1.

Profil 6, schakt B

Centralt i schakt B grävdes ytterligare en provgrop (pg 3) för att undersöka hur långt ned den ursprungliga marknivån kom (fig. 14). Den dokumenterades i profil 6 som låg mellan 29,8 och 32 m av schaktets längd. Provgropen grävdes med maskin och var 1,20 x 0,8 meter stor. I botten av schaktet fanns ett mörkbrunt grovsandigt kulturlager (lager 2) och det överlagrade grå och rostfärgad orörd lera (lager 1). Profil 6 visade att leran i den ursprungliga marknivån, var 2,11 meter över havet eller cirka 0,85 meter under nuvarande marknivå.

Figur 14 visar profil 6 i schakt B, mot nordväst.

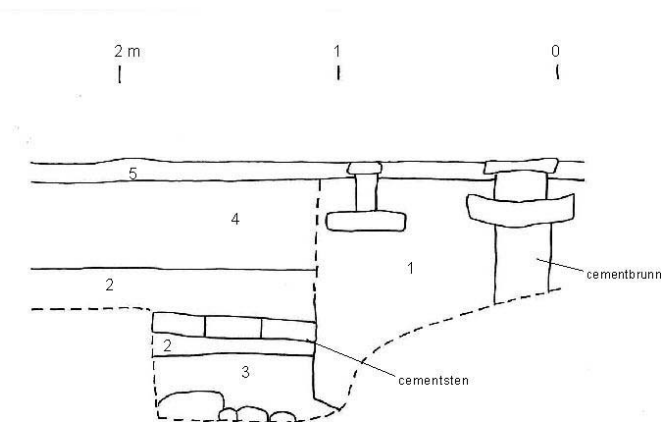
I övergången mellan kulturlagret (2) och lerlagret (1) framkom en hank till ett kärl av Sieburggods (se fig. 14 och 15).

Figur 15 visar ett foto av en hank av Sieburggods in situ. Fyndet framkom i det västra hörnet av provgrop 3 i lager 1 och i anslutning till profil 6, schakt B. Foto av Mikael Henriksson.

Profil 7, schakt B

Mellan profil 3 och 6 i den sydvästra delen av schakt B gjordes ytterligare en mindre provgrop (pg. 5). Den låg mellan 38 och 40,4 meter längs schaktet och syftet med den var att undersöka hur långt ned den naturliga marknivån låg (fig. 16). I botten av schaktet framkom ett kulturlager av mörkbrun siltig och lerig sand (lager 3), samt en stenkonstruktion. Båda dessa skars i provgropens nordöstra sida av en störning. Stenkonstruktionen, som såg ut att ta slut i den nordöstra delen av provgropen, utgjordes av 0,3 – 0,6 meter stora, naturligt rundade stenar och mindre kilstenar (fig. 17). Dessa var cirka 0,1 – 0,2 m stora. Eftersom stenkonstruktionen hade likheter med grundmuren i profil 3 antogs den kunna vara en del av samma byggnad.

Figur 16 visar profil 7 i schakt B, mot nordväst.

Fynden i lager 3 utgjordes av buteljglas, stengods, delar av hushållskärl av rödgods, en djurtand, en rostig handsmidd spik, samt en obearbetad och eldsprängd flinta.

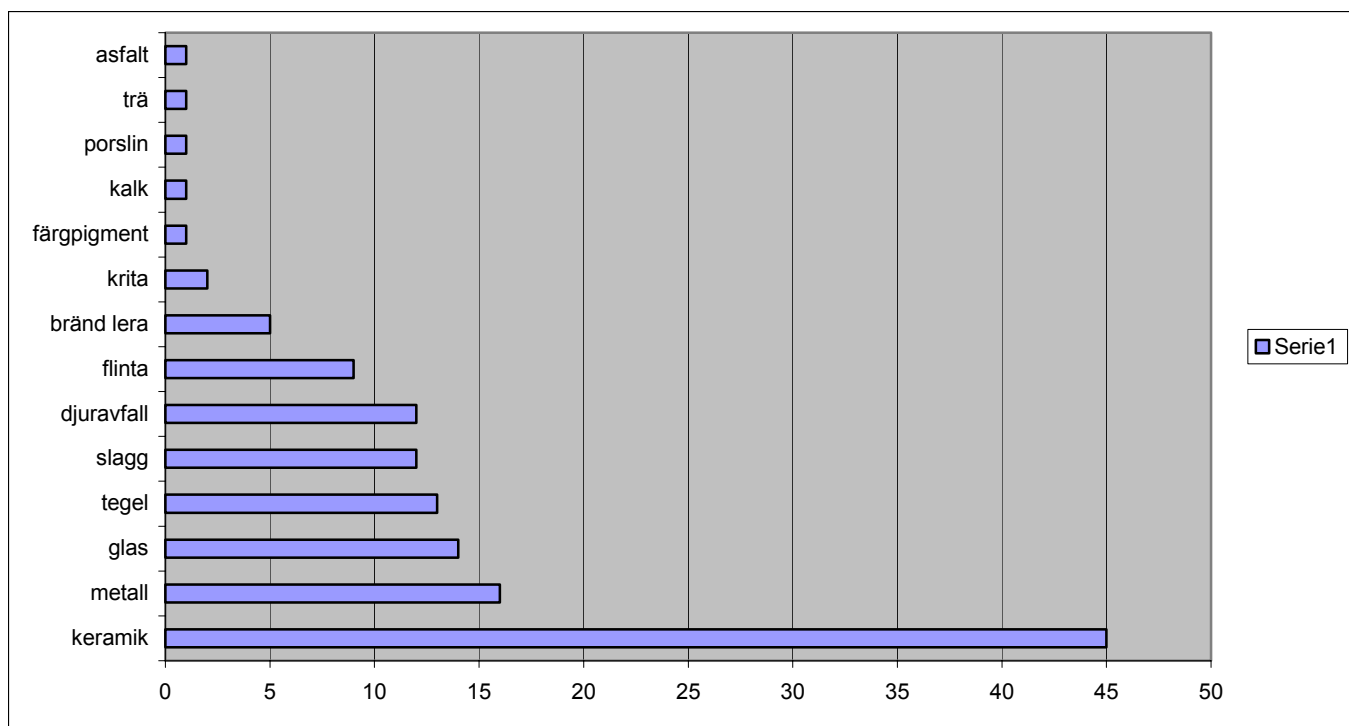

Figur 17 visar ett foto av muren i profil 7, schakt B, mot sydväst. Foto av Mikael Henriksson.

GENOMGÅNG AV FYNDEN

Totalt registrerades 133 fyndposter uppdelade på 14 materialtyper. Som tidigare nämnts samlades fynden in med syftet att vara representativt för olika lager och alla fynden har inte sparats (se fyndlista i bilaga 1).

Den största fyndgruppen utgjordes av keramik (fig. 18), men det fanns även fynd av metall, glas, tegel, slagg, djuravfall, flinta och bränd lera. Utöver det förekom ett fåtal fynd av kritpipor, kalkbruk, porslin, trä, asfalt och ett eventuellt färgpigment. Den generella dateringen ligger mellan 1600- till 1800-tal, men det finns även ett fåtal medeltida fynd. De lager där fynden tillvaratogs representerar med något undantag antagligen fyllnadslager. Det innebär att det kan finnas äldre fynd blandat med yngre. Även fyllnadslager kan dock representera olika faser och det generella fyndinnehållet kan då ge en hänvisning om lagrets generella ålder. I nedanstående kapitlet kommer ett urval av fynden att redovisas, med förslag på en mer specifik datering där det är möjligt.

Figur 18 visar en sammanställning över de olika fyndtyperna som tillvaratogs vid undersökningen.

Keramiska material

Vid undersökningen framkom keramik av olika slag och med olika datering. Det stora flertalet av fynden utgjordes av yngre rödgods, som är ett av de vanligaste fynden i städer. Hushållskärl av yngre rödgods är invändigt glaserade och har ofta dekor av vitlera (Wennerlund 2006:149). I det keramiska fyndmaterialet fanns också fajans, lergods, stengods och yngre svartgods.

Fynd av yngre rödgods

Ett av problemen med den efterreformatoriska keramiken och framförallt det yngre rödgodset, är att det är svårt att ge en närmare kronologisk avgränsning och svårigheten att tidsbestämma ökar ju mer fragmenterade skärvorna är. Yngre rödgods började tillverkas redan under 1400-talet men det blev dominerande först under 1500-talet. De utsmyckade kärlen var då avsedda för en mycket medveten samhällsklass och det var först på 1600-talet som kärl med dekor av piplera blev mer allmänt använd i städerna (Wennerlund 2006:149). På grund av svårigheten med datering av det yngre rödgodset brukar det slentrianmässigt föras in från 1600- till och med 1850-talet. Jessica Wennerlund har gjort en genomgång av yngre rödgods från Kronobergs län (2006). Syftet var att komma närmare en kronologi för det yngre rödgodset, genom att se vilka dekortyper som fanns i olika lager. Genomgången av det yngre rödgodset från den aktuella undersökningen kommer att baseras på Wennerlunds resultat, i ett försök att snäva in dateringarna för ett komplicerat fyndmaterial.

Totalt registrerades 26 fyndposter av yngre rödgods och de påträffades i anslutning till alla profiler utom profil 6. Fynden utgjordes främst av obestämbara hushållskärl, men några gick att bestämma som trefots grytor, fat och skålar. Det framkom även ett fynd av ett nattkärl och ett eventuellt förningskärl. Delar av trefots grytor framkom i anslutning till profil 1, 2 och 3 (Fnr 7, 75, 130 i fig.19). Dessa fynd dateras från 1500-tal till 1800-tal (Lindquist:74, Wennerlund 2006). De användes vid matlagning och de ställdes direkt över glöden.

Figur 19 visar några delar av trefotsgrytor från fyndmaterialet. Foto av Jörgen Ludvigsson, Smålands museum.

Vida fat och skålar tillverkades från 1550-talet till 1850-talet. Många av dem och även andra hushållskärl, hade en invändig vitfärgning som kallas *engobering*. Det var en teknik som blev vanlig under 1700-talet då man ville efterlikna den moderna fajansen. De engoberade kärlen kunde dekoreras genom olika tekniker som *sgraffito* och *hemring*. Engoberade kärl fanns redan tidigare. Det typiska för engoberade kärl från 1500-talet var att de var ofta försedda med centrerade motiv av fåglar för att efterlikna så kallat Wesergods och det typiska för 1600-talet var blommor och rankor (Wennerlund 2006). De engoberade kärl som framkom vid undersökningen är mycket fragmenterade, men har inga av de dekorationer som var typiska för 1500- och 1600-talet. En möjlig tolkning är därför att de representerar kärl från 1700-talet (fig. 20).

Figur 20 visar några exempel på keramiken i yngre rödgods som framkom vid undersökningen. Foto av Jörgen Ludvigsson, Smålands museum.

I yngre rödgodsmaterialet finns också en hank till ett nattkärl (Fnr 127, fig 21) och en skärva av en kruka eller ett förningskärl (Fnr 68). Båda dessa är kärltyper som var nya under 1600- och 1700-talet.

Figur 21 visar ett foto av en hank till ett nattkärl. Foto av Jörgen Ludwigsson, Smålands museum.

Till rödgodset hör även fynd av två typer av kakelugar. Den ena, som framkom i anslutning till profil 4, är brun med jugenddekor i relief (Fnr 89). Den har generellt daterats till slutet av 1800-talet. Den andra, som framkom i anslutning till profil 2 var vit med blå målad dekor (Fnr 33, fig. 22). Den typen av kakelugnar blev populära under 1700-talet och de tillverkades exempelvis i Karlskrona från 1750-talet (Lindquist 1981:125). Eventuellt har detta fyndet tillverkats där. Skärvorna är del av ett helhetsmotiv med bårder och målade slingor.

Figur 22 visar ett foto med några delar av kakelugnen med fyndnummer 33. Foto av Jörgen Ludwigsson, Smålands museum.

I provgropen vid profil 2 fanns delar av en trefotsgryta i ljust lergods och gul glasyr samt en mynningsbit och en profilerad buxskärva med gul glasyr (Fnr 41 och 16 i fig. 19). Ljusa lergods var importerade och förekommer sparsamt i medeltida och tidighistoriska städer. Kärl av ljust lergods tillverkades i form av skålar, krukor och grytor och en vanlig dekoration under den senare perioden var klargrön eller gul glasyr. Eventuellt representerar dessa skärvor sådant ljust lergods och är importerade under 1500- eller 1600-talet (Carlsson & Rosén 2002:21).

Fynd av fajans

Fajans var ett material som blev vanligt under 1700-talet. Totalt framkom 6 fynd av fajans i anslutning till profilerna 1,2, 3 och 4. Skärvorna, som är mycket fragmenterade, är främst vita. Det förekommer dock även blå dekor, samt ljusblå och rosa skärvor. Fajansen dateras generellt från 1700- till 1800-tal (Carlsson & Rosén 2002:16f).

Fynd av stengods

Stengods började tillverkas i Europa redan under 1300-talet och det importerades mycket kärl till Sverige under slutet av medeltiden (Lindahl m. fl. 2002:132). Stengodskärlen var av mycket hög kvalitet. Det så kallade Sieburgstengodset som tillverkades utanför Köln var ljusgrått, nästan vitt, ibland med en gul eller brun ton. Längre söderut, i skogsområdet Westerwald, kom från slutet av 1500-talet ett grått och blått stengods. Det var ofta rikt reliefmönstrat.

Totalt framkom åtta skärvor av stengods (fig. 23). De framkom i alla profiler utom profil 2. Av dem har fyra stycken bedömts som Sieburgstengods. De framkom i profilerna 3, 5 och 6 och utgörs av en grå mynningsbit (Fnr 71), en grå hank till ett krus (Fnr 117), samt två bukbitar med ljusbrun utsida (Fnr 84, 111). Fyndnen visar antagligen på spår av senmedeltida aktiviteter.

Figur 23 visar ett foto med några av de ovan beskrivna bitar av stengods. Foto av Jörgen Ludwigsson, Smålands museum.

I profil 7 framkom en liten skärva av så kallad Westerwald keramik med relief (Fnr 118, fig.24).
Fyndet är på grund av den detaljerade reliefen generellt daterat till slutet av 1500-tal (Wachtmeister & Wachtmeister 1986:84).

Figur 24 visar ett foto med en bit av så kallad Westerwaldkeramik. Foto av Jörgen Ludwigsson, Smålands museum.

Yngre svartgods

Den äldsta keramiken framkom i anslutning till profil 5 och utgjordes av tre fragment av yngre svartgods (Fnr 100, 110, fig. 25). Det var ett svart eller gråsvart oglaserat lergods som var en av föregångarna till det yngre rödgodset. Generellt dateras det mellan 1200- till 1400-tal (Lindahl m. fl. 2002).

Figur 25 visar ett foto med bitar av yngre svartgods. Foto av Jörgen Ludvigsson, Smålands museum.

Byggnadsrester

I materialet framkom fynd av metall, glas, tegel, bränd lera, kalk och trä. Dessa har i de flesta fall tolkats som delar av huskonstruktioner, men det fanns även andra typer av fynd.

Metallfynd

Av de sexton metallfynden utgjordes tretton stycken av handsmidd järnspik, kvadratiske bulthuvuden och några oidentifierade rostklumpar. Det framkom i alla profiler utom profil 6. Utöver det framkom ett fynd av smält koppar och ett knivblad i profil 5 och en del av en järngryta i profil 4. Grytans smala brätte visar att den har tillverkats efter 1890-talet (muntlig referens av Lars-Göran Karlsson)

Glasfynd

Av de 14 utgjordes åtta stycken av grönt och genomskinligt fönsterglas. De framkom i profil 1, 2, 3, 4 och 7. Ett grönt glas i profil 3 har en inristning (fig. 26). Utöver det fanns en fot (?) i pressglas och en fot (?) med uppvikt kant (Fnr 34).

Figur26 visar en bild av fönsterglasets med en inristning. Foto av Jörgen Ludvigsson, Smålands museum.

Tegel

I profil 1, 2, 3 och 5 framkom tegel i form av taktegel och tegelsten. De tolkas som delar av byggnader.

Bränd lera

I profil 1, 3 och 5 framkom fynd av bränd lera. Den kan tolkas som delar av byggnadskonstruktioner i exempelvis korsvirkeshus.

Kalk

En större bit kalkbruk (?) framkom i profil 3, provgrop 4. Även den tolkas som en del av en byggnadskonstruktion.

Trä

I profil 3, provgrop 4 framkom också ett fynd av trä, vilket tolkades som ett takspån.

Slagg

Merparten av det slagg som framkom var järnslag. Fynden kan visa spår av smide på platsen, men det var också mycket vanligt att slagg användes som fyllnadsmaterial. Ett av fynden utgjordes av kopparslag.

Sten

I anslutning till flera av profilerna framkom spridd flinta. Denna var dock helt obearbetad.

Övriga fyndtyper

De övriga fyndtyper som framkom var djuravfall i form av bränt och obränt benmaterial, samt djurtänder. De framkom i anslutning till profil 1, 2, 3, 5 och 7.

I profil 4, provgrop 2 framkom någon form av blått färgpigment.

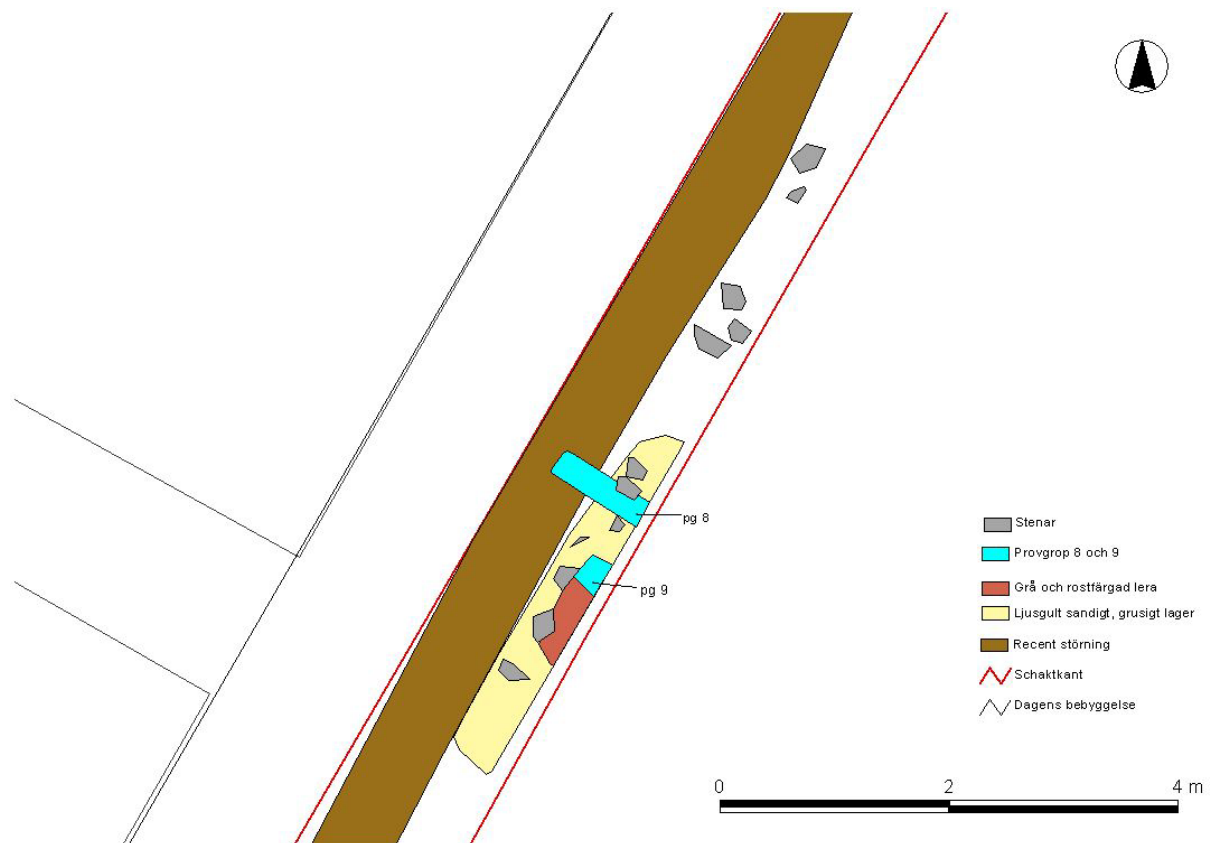
AVSLUTANDE DISKUSSIONER

Tolkningar av husgrunder och konstruktioner

Vid undersökningen framkom kulturlager, fynd och konstruktioner. I följande kapitel görs ett försök att sätta in dem i ett sammanhang, ge dem en generell datering och om möjligt svara på frågorna som sattes upp i undersökningens syfte.

Husgrund 1

I kulturlagren framkom ett litet antal keramikfynd som kan ha medeltida ursprung. De kom i den sydvästra halvan av schakt B i anslutning till profil 3, 5, 6 och 7. I profil 5 framkom en konstruktion som kan vara spåren av en enklare byggnad med stensyll, samt med ler- och sandgolv (fig. 27). Möjligen kan det två fynden av yngre svartgods (Fnr 100, 110), samt fyndet av ett Siegburggods (Fnr 111), ge en äldsta datering för kulturlagret och byggnadsgrunden från 1200- till 1500-tal. Inget av det övriga fyndmaterialet från samma lager motsäger den tolkningen, men samtidigt kan ju äldre keramik förekomma i yngre lager.

Figur 27 visar en plan över schakt B vid profil 5, med den eventuella stensyllsgrunden, samt sand och lerlagret.

De delar av huskonstruktionen som framkom, antyder att byggnaden har legat nordöst – sydvästlig riktning. På grund av schaktets bredd och den anslutande störningen är det dock mycket svårt att bedöma. Om gatunätet har varit det samma som år 1719, har byggnaden legat inne på en tomt.

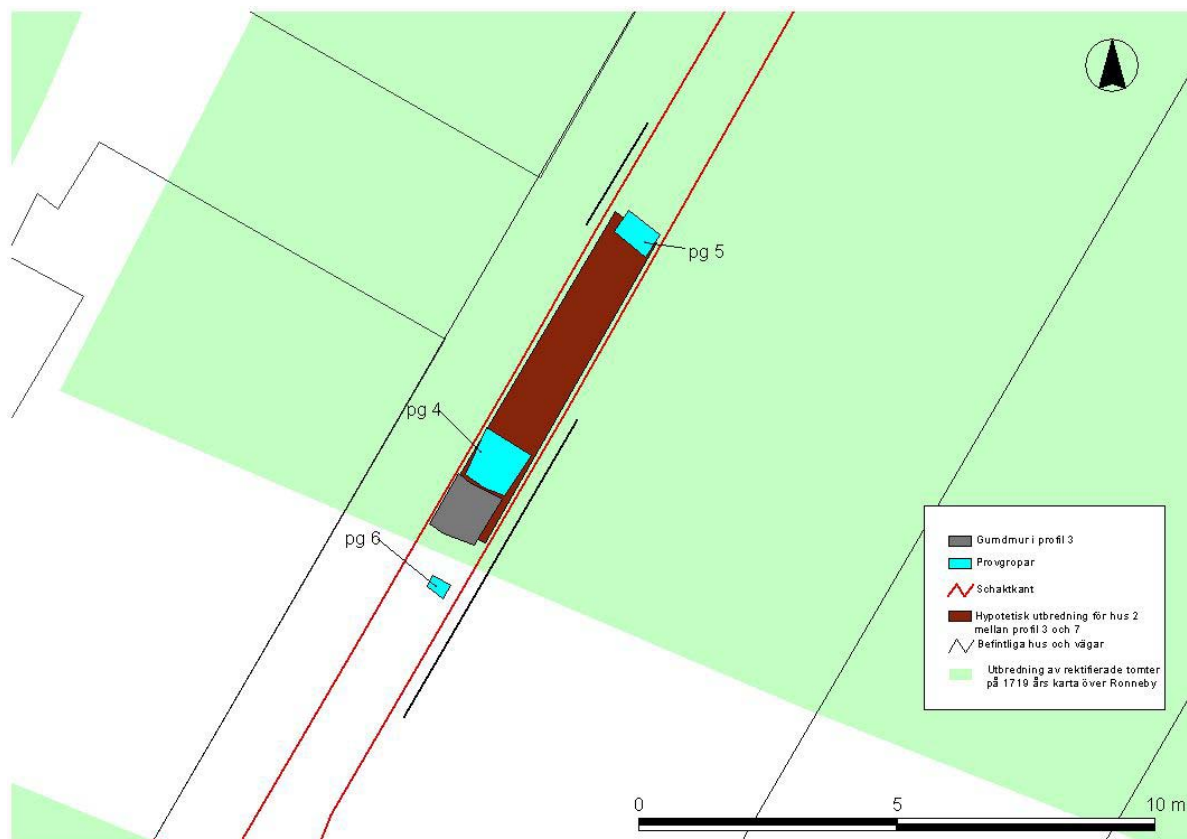
Husgrund 2

I profilerna 3 och 7 framkom delar av husgrunder (fig. 28). Dessa kan ha utgjort två olika byggnader eller delar av samma byggnad. Likheter i grundernas konstruktion och de anslutande kulturlagrens

utseende, kan tyda på det. På den norra sidan av grunden i profil 3 framkom också delar av ett stenlagt kullerstengolv (provgrop 4), eventuellt i en halvkällare.

Andelen keramik som framkom i kulturlagren i anslutning till husgrunden i profil 3 var ganska liten. Det stora flertalet fynd utgjordes av byggnadsrester, slagg och hushållsavfall i form av obrända djurben. Keramiken representerades av yngre rödgods med generella dateringar från 1500- till 1800-tal, med en dominans mellan 1700-tal och 1800-tal. I samma kulturlager fanns också två fynd av Sieburggods, som troligen är medeltida. I anslutning till grunden i profil 7 framkom en skärva av importerat Westerwaldgods som genom sin rika relief möjligen kan dateras till slutet av 1500-talet (Wachtmeister & Wachtmeister 1986).

Husgrunden eller husgrunderna har legat i nordväst – sydöstlig ritning och en jämförelse mellan de historiska kartorna från 1719 och 1780, visar att grunden i profil 3 har legat med sidan ut mot dåvarande Ågatan. Om grunderna tillhör samma byggnad har denna varit 7 meter lång i nordöst – sydvästlig riktning. Eventuellt är husgrunden anlagd på 1600-talet eller 1700-talet.

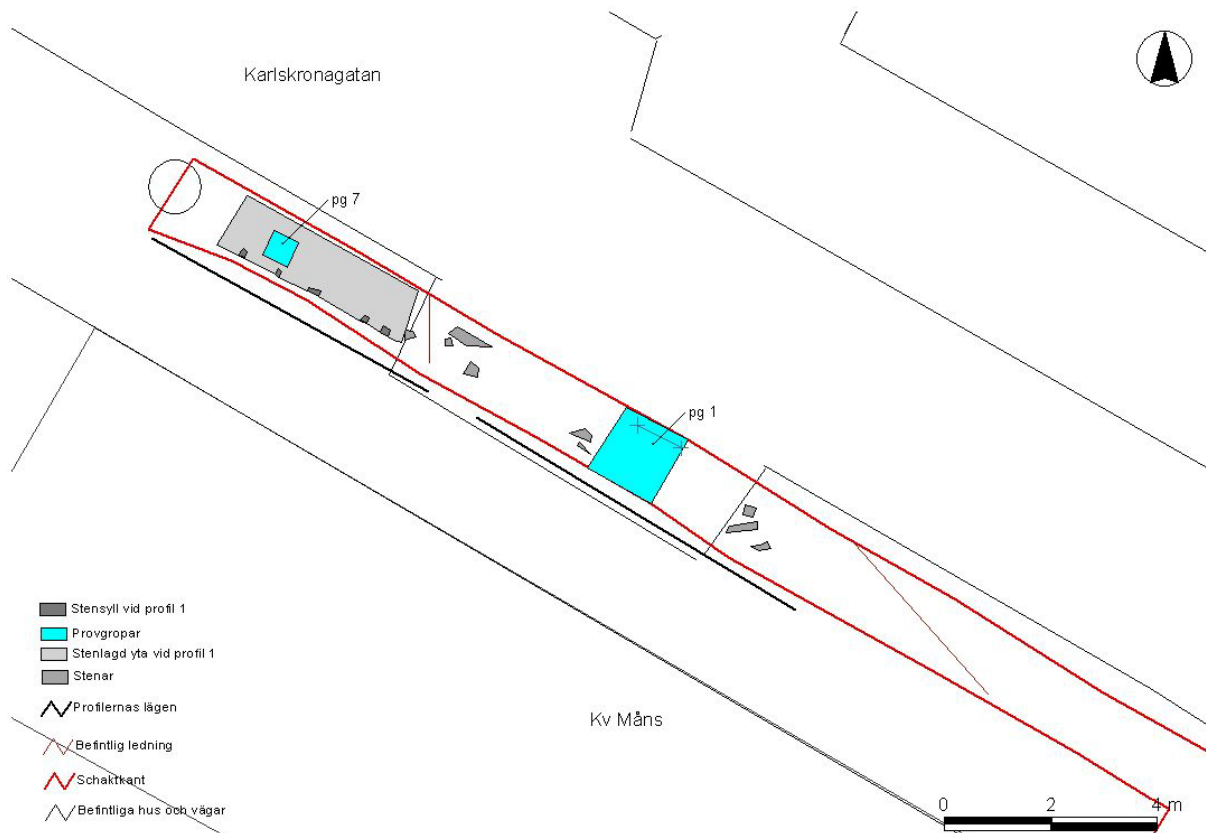

Figur 28 visar en plan över profil 3 och 7 med delar av två grundmurar och ett stenlagt golv. Den bruna ytan visar byggnadens ungefärliga utbredning.

Husgrund 3

I den nordvästra delen av schakt A framkom en stensyll till en byggnad och en kullerstensbelagd yta (profil 1, fig.29). Denna tolkades vid undersökningen som vägbeläggning i det nya gatunätet efter 1864 och den anslutande stensyllen bedömdes som en enklare utbyggnad till det befintliga huset från slutet av 1800-talet. Stensyllen låg i ett uppenbart omrört lager, men stenbeläggningen låg i ett kulturlager (6). Alla keramikfynden har en generell datering från 1700- till 1850-tal. Det övriga fyndmaterialet utgörs av byggnadsrester, en kritpipa och enstaka slagg. Fyndens generella datering kan tyda på att stenbeläggningen är del av en kullerstensbelagd gårdsplan i en tomt på 1780 års karta, men

beläggningen kan också vara yngre. Stensyllen låg i nordväst – sydöstlig riktning, vilket är densamma som dagens gatunät och bebyggelse.

Figur 29 visar profil 1 och 2 i plan med stenbeläggningen i anslutning till profil 1.

Kullerstensbeläggning

Även i profil 4 framkom en kullerstensbelagd yta. Eventuellt är det en del av gatunätet efter 1864, men det kan också vara en del av en äldre gårdsplan. Fynds generella datering var från 1700 – 1890-tal.

AVSLUTANDE DISKUSSION OCH MÅLUPPFYLLELSE

I undersökningens inledande skede rådde osäkerhet angående vad som skulle framkomma vid undersökningen, hur många yngre störningar som fanns i marken och vilka bevarandeförhållanden som rådde på platsen. Med den utgångspunkten var undersökningens övergripande målsättning att ta reda på om det fanns några medeltida eller senare historiska lämningar. De skulle kunde ligga till grund för framtida forskning i området. I det följande stycket kommer undersökningens syften att besvaras och några sammanfattande slutsatser att dras.

När det gäller de förändringar av stadsplanen som gjorts över tid kan man säga att lämningarna i schakt A och i nordöstra delen av schakt B, närmast verkar höra samman med bebyggelse efter 1864. Stensyllen och stenbeläggningen i profil 1 ligger i linje med dagens bebyggelse och möjligen visar stensyllen att Karlskronagatan varit betydligt smalare i ett inledande skede. Samtidigt visar kulturlagren i provgrop 1 att det kan finnas äldre lämningar på djupare nivåer. Husgrunden i södra delen av schakt B verkar ansluta till bebyggelseriktningen på kartorna från 1719 och 1780. Undersökningen visar att kvartersindelningen verkar ha varit förhållandevis stabil efter medeltiden. Således verkar det inte som att 1680 års stadsbrand och tvångsförflyttningen av befolkningen till Karlskrona, ändrade bebyggelsemönstret på något påtagligt sätt. Det har dock inte gått att finna några spår av hantverk eller merkantila aktiviteter, utan endast bebyggelse.

Tidigare undersökningar ned mot ån har huvudsakligen visat att den delen av stadsområdet byggdes efter 1600-talet, även om enstaka medeltida keramik antydde att det kunde finnas äldre lämningar på lägre nivåer. Om tolkningen av stensyllen i profil 5 är riktig visar den aktuella undersökningen att spår av äldre lämningar från 1200- till 1500-tal, även kan finnas på förhållandevis grunda nivåer. Undersökningen visade också att det fanns djupa kulturlager med goda bevaringsförhållanden. Sammantaget kan undersökningens måluppfyllelse betecknas som god.

ADMINISTRATIVA DATA

Uppdragsgivare:	Miljö & Teknik AB, Ronneby
Lst Dnr:	Lst Dnr: 431-1215-08
RAÄ nr:	214
Stad:	Ronneby
Kommun:	Ronneby
Län:	Blekinge
Typ av undersökning:	Särskild arkeologisk undersökning
Anledning till undersökningen:	Nedläggning av fjärrvärmeledningar
Inmätning:	Totalstation
Ansvarig institution:	Smålands museum
Medverkande arkeologer:	Antikvarie Åsa Jönsson, Smålands museum och antikvarie Mikael Henriksson, Blekinge museum
Fältperiod:	1 – 9 oktober 2008
Antal dagar i fält:	7 dagar

Alla fynd samt dokumentationsmaterial i form av handritade profiler, digitala foton och mätfiler bevaras på Blekinge museum. Allt ritningsmaterial är presenterat i rapporten.

LITTERATURLISTA

Beijer, P. 1987. Det moderna Ronnebys uppkomst. Ronneby efter 1864 års storbrand. I: *Kring en åkrök. Ronneby – stad och bygd*. (Red) P. Beijer. Ronneby kommun.

Carlsson, K. & Rosén, C. 2002. *Stadsbornas käril – keramik i västsvenska städer från 1400-tal till 1700-tal*. Urbaniseringsprocesser i Västsverige. En utvärdering av uppdragsarkeologins möjligheter att belysa historiska processer.

Hansson, M. 2008. Särskild arkeologisk undersökning. Medeltida stadslager. Kv. Måns 7 och 8. RAÄ 214. Ronneby socken, Ronneby kommun, Blekinge. *Smålands museums rapport 2008:29* och *Blekinge museums rapport 2008:23*.

Henriksson, M. 2008. Arkeologisk förundersökning. Drottninggatan och Kv. Måns. *Blekinge museums rapport 2008:8*.

Lindahl, A., Olausson, D. & Carlie, A. (red.) 2002. *Keramik i Sydsverige – en handbok för arkeologer*. Malmö.

Lindquist, G. 1981. Krukor och fat. Svenskt krukmakeri under 400 år. Borås.

Stenholm, L. 1984. *Ronneby. Medeltidsstaden 64*. Riksantikvarieämbetet.

Wennerlund, J. 2006. Ett förbisett fyndmaterial. Datering av efterreformatörsk keramik med pipdekor. I: *Texter kring ting och tid. Arkeologiska fenomen i Kronobergs län* (Red. Per Lekberg). Växjö.

Lindell, O. & Stenholm, L. 1986. *Ränderna går aldrig ur – en bebyggelsehistoriks studie av Blekinges dansktid*. Lund.

Wachtmeister, A. & Wachtmeister, I. 1986. *Jordfynd från Nyköping*. Södermanlands museum.

Wallin, L. 1988. *Rapport. Arkeologisk förundersökning Kv. Måns nr 7, Ronneby, Blekinge*. Riksantikvarieämbetet, Byrån för arkeologiska undersökningar.

Muntlig referens

Lars-Göran Karlsson, antiksamlare och handlare, Annas Kuriosa, Bäckaryd, Hamneda

Bilaga 1 - Profilbeskrivningar

Profil 1

Lager 1) Dagens gatsten

2) Gul grovkornig morän. Modern men omrörd med mörkare linser utan fynd.

Fynd: ställvis förekomst av asfaltsbitar.

3) Grå sättsand kring två brunnar.

4) Gulbrun, grovkornig sand. Omrört lager med ljusare linser av lager 2 under.

5) Brun till mörkbrun grovkornig sand med sot och kol. Omrört lager.

6) Svartbrun lerig sand med sot och kol.

Profil 2

Lager 1) Dagens gatsten

2) Gul grovkornig morän. Modern men omrörd med mörkare linser utan fynd.

Fynd: ställvis förekomst av asfaltsbitar.

4) Gulbrun, grovkornig sand. Omrört lager med ljusare linser av lager 2 under.

7) Gulbeige, grovkornig sand. Påfört lager.

8) Mörkbrun humös och lerig sand. I toppen något mer sandig.

9) Gulbeige steril lera.

Profil 3

Lager 1) Dagens gatsten

2) Gul homogen grovkornig sand. Påförda moderna massor. Troligen för ledning eller dylikt.

3) Sättsand för gatstenen.

4) Grus och sten. Påförda massor.

5) Homogent gråsvart, lerig sand med sot och kol. Kulturlager.

6) Grågul grusig sand. Omrört, sannolik med kulturlagerrester av lager 8, vilka syn som mörkare strimmor med sot och kol.

7) Gul grusig sand varvad med grå sättsand. Påförda massor.

8) Brungrå grusig sand. Tolkas som kulturlager.

9) Recent störning med tegel och asfalt.

10) Rostfärgad lera.

Profil 4

Lager 1) Mörkt brungrå siltig och lerig sand med sot och kol. Lagret verkar omgrävt, men återfyllt.

2) Olika lager av påförda sandiga massor.

3) Dagens gatsten

Profil 5

Lager 1) Mörkt brungrå siltig och lerig sand. Kulturlager.

2) Gråbrun grusig sand med inslag av tegel, sot och kol. Påförda massor.

3) Olika lager av påförda massor.

4) Dagens gatsten.

Profil 6

- Lager 1) Grå och rostfärgad lera. Steril.
2) Mörkbrunt grovsandigt lager. Kulturlager.
3) Ljusgult sandigt gruslager med inslag av 0,08 – 0,30 m stora stenar.
4) Gråbrunt lager av påfört grus.
5) Dagens gatsten.

Profil 7

- Lager 1) Gul fyllsand.
2) Gråbrun grovkornig sand. Omgrävt och återfyllt material.
3) Mörkbrun siltig och lerig sand. Kulturlager.
4) Olika lager av påförda massor.

